

Wilhelm Raattamaa

En av hörnstenarna i organisk-biologisk odling är att nästan alltid ha jorden täckt med organiskt material. En naken jord är ett onaturligt tillstånd.

Marktäckningen kan bestå av:

a) levande växttäckte: odling av grüngödslingsväxter

b) dött organiskt material: ytkompost

Med ytkompost menas att man lägger ut gräsklipp, växtavfall, halm, hö, spån, bark etc direkt på marken eller bara myllar det ytligt. När man börjar använda ytkompost tar det lite tid innan det försvinner, beroende på mikrolivets aktivitet i jorden. Snart går emellertid nedbrytningen snabbare och man får oftare fylla på nytt material. Täcker man med löv är det en fördel om man ovanpå lövet lägger ett tunt lager av hö, gräs eller halm. Man förhindrar då att löven ej blåser bort. Ek- och boklöv, som bryts ner långsamt, går bra under hallon, vinbär m.fl. där man vill ha kontinuerlig täckning.

Färskt organiskt material får inte brukas ned djupt i jorden. Det får en aerob nedbrytning när det lämnas kvar på ytan eller myllas ned i ytlagret. Endast mogen kompost kan brukas ned djupt utan några hämmande effekter. Vid gödsling med naturgödsel på hösten lägger man gödseln ovanpå jorden, men den ska då täckas med organiskt material. Gödsling med naturgödsel bör ej ske för tidigt när det är varmt i luften. Annars kan det lättlösliga kvävet spolats bort med regnvatten så att gödselverkan blir sämre och dessutom förorenas vattendrag och grundvatten. Vid höstgödsling med gräsklipp är det ringa risk för kväveurlakning därför att kvävet är hårdare bundet i gräsklipp och annan grönmassa än i naturgödsel.

Under kalla perioder kan marktäckning med organiskt material vara negativt genom att värmeutstrålningen från marken försvåras och risken för frostsador ökar. Färskt organiskt material sänker ej lufttemperaturen över marken mer än 1-2°C under våren. Det kan dock vara avgörande för om en känslig gröda frostsadas eller ej. Marktäckning med halm kan sänka lufttemperaturen ännu mer, ned till 6°C lägre temperatur än över bar mark. Är grödan känslig bör alltså ej marktäckning ske förrän frostrisken är över.

Marktäckning påverkar också fuktigheten i jorden genom att minska avdunstningen från jordytan. Detta har störst betydelse i början av kulturtiden, då den fria markytan är större innan grödan brett ut sig. Avdunstningen kan då minskas ner till 50 procent jämfört med bar mark. Det är framför allt fuktigheten i de översta jordlagren 15-20 centimeter under markytan som påverkas. Detta är positivt för grödor med ytligt rotsystem och näringsupptagning från det översta jordskiktet, t. ex. sallat men även andra grödor som kålväxter och selleri reagerar positivt på en jämnare och högre jordfuktighet. Sellerins kvalitet har visat sig bli bättre vid marktäckning, då andelen grova djupgående rötter minskat på grund av bättre vattenförsörjning i ytan.

Marktäckning mer färskt material verkar som en övergödsling genom den växtnäring som lakats ut från materialet och som frigörs då grönmassan bryts ned. Marktäckningen har även en direkt inverkan på växtnäringsinnehållet i marken genom att påverka jordtemperaturen, markfuktigheten och syretillförseln. En höjning av markfuktigheten i ytan kan verka positivt för växtnäringsfrigörelsen, särskilt där bearbetningsåtgärder syftar till att höja mullhalten i ytan genom ytlig nedbrytning av skörderester, grüngödslingsgrödor och annat organiskt material. Jordstrukturen förbättras, man får ökad aggregatbildning och undviker skorpbildning i ytan. Om grönmassan inte läggs på i för tjockt lager (max

10 centimeter) kan vi också räkna med ett bättre syreförhållande i marken, i synnerhet på skorpbildande jordar. Ytskiktet hålls hela tiden poröst för mineraliseringsprocessen. Marktäckning kan också verka positivt på ogräsbekämpningen och skadegörare. T. ex. kålflugan kan missgynnas där marken är täckt med organiskt material, både direkt och indirekt. Indirekt genom att grödans förmåga att tåla ett angrepp förbättras genom bättre odlingsbetingelser och möjlighet att bilda nya rötter. Livet i jorden befrämjas genom att marktäckningen ger näring åt maskarna och mikroorganismerna.

FOBO:s handbok 1980, 1995

Marktäckning 1999, Bengt Flärdh